

*Р.Ф. СМОЛОВИК, к.е.н., проф., НТУ «ХПІ», Харків;
А.О. ТКАЧОВА, магістр, НТУ «ХПІ», Харків*

К ПИТАННЮ АНАЛІЗУ НОВИХ СТАВОК АКЦИЗНОГО ЗБОРУ НА ТЮТЮНОВІ ВИРОБИ

В статті аналізується деякі питання направлені на удосконалення акцизного збору в зв'язку з державними матеріалами, які спрямовані на зміну Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про ставки акцизного збору на тютюнові вироби».

The article analyzes some issues aimed at improving the excise duty in connection with the public materials which purport to alter the Law of Ukraine "On amending the Law of Ukraine" About duty rates on tobacco products ".

Ключові слова: акцизний збір, тютюнові вироби, податкове навантаження, державний бюджет.

Вступ. Тютюнова галузь – один з небагатьох стабільних промислів сучасної України. Наразі в Україні виробляється понад 120 млрд. сигарет на рік. Переживши на кінець 1990-х занепад, виробники сигарет змінивши свою стратегію в умовах кризи змогли самотужки наповнили внутрішній ринок вітчизняною продукцією. Поза тим тютюновиробники змогли залучити іноземних інвесторів і якісно розпорядитися їхньою фінансовою підтримкою.

Постановка задачі. Питання акцизного збору на тютюнові вироби аналізується в багатьох вітчизняних наукових дослідженнях. Однак постають нові проблеми в процесі удосконалення ставок акцизного збору в зв'язку з новими державними документами. Тому у статті аналізується наслідки прийняття цього закону, а також аналізуються можливі умови використання даного законодавчого акта.

Результати. Зазначимо, що акцизний збір – непрямий податок на окремі товари та продукцію, визначені законом як підакцизні, який включається до ціни цих товарів та продукції. Платниками акцизного збору є суб'єкти підприємницької діяльності-українські виробники, а також замовники, за дорученням яких виготовляється ця продукція на давальницьких умовах.

Необхідно відмітити, що у 2008 р. державний бюджет отримав від акцизів на тютюнові вироби 3,58 млрд. грн. Якщо урахувати, що в структурі податків, сплачених тютюновими компаніями, питома вага акцизного збору з вироблених товарів протягом 2008 р. становила майже третину, а в січні-лютому поточного року його питома вага зросла до 77%, то можна стверджувати, що ця

смертельна для здоров'я галузь є важливим життєдайним джерелом для вітчизняного бюджету.

В ім'я здоров'я нації законопроектом пропонується внести зміни до чинного Закону, встановивши ставку акцизного збору у твердих сумах з одиниці реалізованого товару в розмірі: на сигари-60 грн. за 100 шт. замість діючих 100 грн. за 1000 шт., на тютюн та замітники тютюну-25 грн. за 1 кг замість 0 грн.. Також пропонується встановити ставки акцизного збору у відсотках до максимальної роздрібної ціни реалізованого товару на зазначені види продукції – в розмірі 20%. У разі прийняття запропонованої схеми оподаткування доходи бюджету у 2009 р. збільшаться до 10,6 млрд. грн., що на 7 млрд. грн. більше рівня 2008 р. і на 3,7 млрд. грн. більше запланованих надходжень. Таким чином, навантаження зростає не лише на тютюновиробників, а й на податкову службу. Адже після остаточного ухвалення законопроекту зазначені суми надходжень до бюджету будуть занесені до планових і обов'язкових до виконання податківцями показників. Окрім того, необхідно відмітити, що 1 вересня 2008 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до статті 1 Закону України «Про ставки акцизного збору на тютюнові вироби» - дають депутати пояснення до законопроекту. Це стало першим кроком у процесі щорічного підвищення ставок акцизного збору на тютюнові вироби з метою забезпечення зростання реальних цін на такі вироби. Завдяки ухваленню цього Закону державний бюджет за останні чотири місяці 2008 р. додатково отримав більше 1 мільярда гривень. А вже 25 грудня 2008 р. Верховна Рада України розглянула та підтримала ще один закон, підвищивши ставки акцизного збору на тютюнові вироби, але, на думку законотворців, підвищення було дуже мізерним, наприклад податкове навантаження на пачку сигарет зросло лише на 17-18 коп. Таке незначне зростання ставки акцизу не дасть змоги отримати належні надходження до державного бюджету та забезпечити зростання реальних цін на тютюнові вироби.

Аналіз згаданих вище матеріалів дозволив експертам зробити висновок, що підвищення ставок акцизного збору на тютюнові вироби повинно здійснюватися в рамках узгодженої політики із сусідніми країнами. Приміром, якщо політику з підвищення акцизів узгодити з основними партнерами-сусідами – Росією, Білоруссю та Молдовою – то цей крок може дати ще більше надходжень до бюджету. В іншому разі українці «купуватимуть не українське».

Крім того експерти вважають, що підвищення єдиного податку та акцизів на тютюнові вироби може посилити кризу. Як заявив заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики Микола

Круглов: «Законопроект не наповнить бюджет, а лише збільшить виробництво контрафактної тютюнової продукції. Якщо цей законопроект буде прийнято, то контрабанда тютюнових виробів зросте в рази». Слід особливо зауважити, що явно не радіють законодавчим ініціативам і самі виробники тютюнової продукції. Але на відміну від численної громади протестантів проти запровадження, приміром, місцевих податків і зборів, усвідомлюють поетапне зростання акцизних ставок на тютюнову продукцію. Але ж не такими темпами. Жоден бізнес, навіть з такою ліквідною продукцією, як сигарети, не здатен своєчасно реагувати на швидку зміну економічних правил.

Згідно нормативним документам Кабінету Міністрів України від 04.06.2008 р. ухвалено Концепцію Державної цільової соціальної програми зменшення шкідливого впливу тютюну на здоров'я населення на 2008-2012 роки. У Концепції, зокрема, зазначено, що цінова та податкова політика щодо тютюнових виробів залишається недосконалою. На сьогодні акцизний збір на тютюнові вироби в Україні є одним з найнижчим у Європі. Тому в Концепції запропоновано щорічне підвищення акцизного збору на тютюнові вироби з метою забезпечення зростання реальних цін на такі вироби з одночасним вжиттям заходів для ліквідації всіх форм незаконної торгівлі тютюновими виробами. У Концепції також зазначено, що виконання програми дасть змогу зменшити обсяги вживання тютюнових виробів, знизити рівень поширення тютюнокуріння в Україні та отримувати додаткові надходження до державного бюджету в результаті збільшення акцизного збору на тютюнові вироби.

Висновки. Усе вище зазначене дозволяє робити висновок, що якщо прийняти цей закон, то дасть можливість поповнити державну казну на 3 млрд. грн. Це буде суттєвим внеском у покращення здоров'я громадян. Ці 3 млрд. грн. можна спрямувати на виконання державних програм, насамперед на охорону материнства і дитинства, зниження рівня серцево-судинних захворювань, які становлять 63% смертності, на тих 140 тисяч смертей від раку, які є щороку в Україні, і це дійсно сприятиме охороні здоров'я і вирішенню проблеми поповнення бюджету.

Список літератури: 1. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про ставки акцизного збору на тютюнові вироби». 2. Вестник налоговой службы Украины №16, 2009 р. 3. Закон України «Про ставки акцизного збору на тютюнові вироби» від 06.02.1996 р. №30/96-ВР

Подано до редакції 17.04.2009